

Critic's Point

Μουσικές 20οῦ καὶ 21ου αἰώνων, α' :

Ἑλληνικὸ Συγκρότημα Σύγχρονης Μουσικῆς
ὑπὸ τὸν Ἀντωνίου.

10/2016.

τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

ΠΡΩΤΙΣΤΩΣ ΕΡΜΗΝΕΥΩ, τὰ ὅλο καὶ περισσότερο ἐπικρατοῦντα στὶς ἐπιβιώσεις τοῦ (κακὰ τὰ ψέμματα) συνεχῶς συρρικνουμένου καθημερινοῦ Τύπου ἀρκτικόλεξα: πολλὰ μοῦ εἶναι ἀκατανόητα ὡς ἀρχαῖα αἰγυπτιακὰ ἱερογλυφικά, καὶ μισητὰ διότι...δὲν ἐπεξηγοῦνται, ἐπειδὴ θεωροῦνται πασίγνωστα, ἐνῶ... δὲν εἶναι. Βεβαίως ἴσως ἀπὸ τὸ 1967 ὅπου ἰδρύθηκε τὸ ΕΣΣΜ καὶ διευθύνεται πάντα ἀπὸ τὸ συνθέτη καὶ πρόσφατα ἀκαδημαϊκὸ **Θόδωρο Ἀντωνίου**, νὰ ἐμπέδωσαν οἱ φιλόμουσοι δύο γενεῶν ὅτι ὁ τίτλος ἀντιστοιχεῖ στὰ ἀρχικά τῶν λέξεων *Ἑλληνικὸ Συγκρότημα Σύγχρονης Μουσικῆς*. Ἡ τελευταία ἐμφάνισή του (ἐφ' ᾧ καὶ ἄρχισε μὲ...25λεπτο καθυστέρηση) ἀποτελοῦσε κατακλειῖδα ἡμερίδος βριθούσης ἀπὸ συνήθως κουραστικότερες καὶ ἄχρηστες, διαλέξεις, σεμινάρια, «ἐργαστήρια» (νεοελληνιστί: workshops), πού ἐνδιαφέρουν μόνο τοὺς συμμετέχοντες. καὶ περιλάμβανε τὰ κάτωθι ἔργα σὲ ἐρμηνεῖες ἀνεπίληπτες πού δὲν ἄφησαν σκιάν ἀμφιβολίας γιὰ τὰ ἀκροάματα.

1. ΑΝΤΩΝΙΟΥ, ΘΟΔΩΡΟΣ (γ. 1935): *Improvisation*, [ἑλλ. Αὐτοσχεδιασμός· 2016] γιὰ ἐνόργανο σύνολο: φλάουτο, κλαρινέτο, τρομπέτα, κουαρτέτο ἐγχόρδων, κοντραμπάσο, κιθάρα, πιάνο, 2 ἐκτελεστές κρουστῶν. Ὁ «ὀμαδικὸς αὐτοσχεδιασμός» πού ἀναπτύχθηκε μετὰ τὸ 1960, χάρι καὶ σὲ ἐπινοήματα ὅπως ἡ «γραφικὴ σημειογραφία», τοῦ παραστρατήσαντος, σημαντικότετου Λογοθέτη (βλ. πιὸ κάτω), ὁ ὁποῖος κατάντησε νὰ δίνει στοὺς μουσικοὺς σκαριφήματα ἀφηρημένης ζωγραφικῆς δίχως μουσικὰ φθογγόσημα, ὡς πάρτες καὶ νὰ τοὺς λέει «παίξτε ὅ,τι θέλετε», ὁδήγησε ἀρχιμουσικοὺς, ἐνεπιγνώτως ἢ ὄχι, στὴν

ἀποκρυστάλλωση συναφῶν τεχνικῶν. Μέγας βιρτουόζος τους ἀπεδείχθη καὶ ὁ Ἄντωνιου. Ἀποτέλεσμα τοῦ *Improvisation*, συντομότατο διαμαντάκι, ἄλλης γραφῆς (ἐλλείψει καλλιτέρου ὄρου) ἀπὸ ἐκείνων τῶν γνωστῶν του ἔργων.. Εὐχομαι νὰ ἠχογραφήθηκε, ἐπειδὴ ὅπωςδήποτε, πρέπει νὰ ἀποτυπωθεῖ σὲ παρτιτούρα μὲ τίτλο...*Προϊὸν Αὐτοσχεδιασμοῦ*.

2. ΚΑΙΗΤΖ, ΤΖΩΝ (Cage, John, 1912-1992): *Theatre Piece* [ἔλλ. «Θεατρικὸ ἔργο» ἢ «Θεατρικὸ Κομμάτι», 1960], ἐκτελούμενο ἀπὸ μέλη τοῦ *Μουσικοῦ Ἐργαστηριοῦ Σύνθεσης καὶ Ἐκτέλεσης* (ΜΕΣΕ) τοῦ Ἀλέξανδρου Καλογερά. Μηδὲν μουσικὴ: μεσόκοπος μὲ παντελόνι μπλοῦ τζὴν διάβασε ἀπὸ ἐφημερίδα κείμενο ἀκατάληπτο, προφανῶς ἑλληνικά, νέοι καὶ νέες, ἔκαμαν κινήσεις χορευτικο γυμναστικές, ξάπλωσαν στὸ δάπεδο καὶ ἀπῆλθον. Κοινῶς μ... ἀποτυχημένη: ὡς γνωστὸν «σὰν πετύχει ἢ μ...τύφλα νᾶχει τὸ...» Θεοῦ Κύριε. Ὁ Καίητς εἶναι ἀναγωγή τῆς νόσου Ἀλτσχάϊμερ σὲ παραμουσικὸ (ὅπως παρακρατικὸ) δόγμα...

3. ΡΑΪΧ, ΣΤΗΒ (Steve Reich, γ. 1936, γνωστοῦ μινιμαλιστοῦ: *Clapping Music* [ἔλλ. αὐτολεξεί: «Χειροκροτοῦσα μουσικὴ», 1972] γιὰ δύο κρουστοὺς, **Μαξίμ Μανκόβσκι** καὶ **Θόδωρο Μιλκώβ**. Ἐλαφρῶς ἐκτενέστερη τοῦ προσδοκωμένου ἀντίστιξη ἀσυμμέτρων ρυθμῶν τοῦ ἠχητικοῦ προϊόντος δύο χειροκροτητῶν πού ἀνέδιδαν διαφορετικούς ἤχους: ὁ ἓνας χτυποῦσε τὶς παλάμες σταυρωτὰ καὶ ὁ ἄλλος «ἴσια», καθέτως καὶ ἀντικρουστὰ, λίγο «φουσκωτὰ» Μᾶς διασκέδασε.

4. ΣΟΥΛΛΕΡ, ΓΚΑΝΘΕΡ (Schuller, Gunther, 1925-2015): *Conversations* [ἔλλ. «Συνομιλίες», 1959] γιὰ κουαρτέτο τζᾶζ (εἶδαμε τρεῖς ἐκτελεστές, τὸν πιανίστα **Ἀνδρέα Ζαφειρόπουλο** καὶ δύο κρουστὰ) καὶ κουαρτέτο ἐγχόρδων. Ἔργο ἀτόφιου συνθέτου. Ἀρχίζει μὲ δύο βιολιά σὲ ψηλές περιοχές, πού ἠχοῦν σὰν ξύλινα πνευστὰ, προχωρώντας σὲ εὐρηματικὴν ἀντίστιξη μὲ τὰ μελωδικὰ κρουστὰ, καὶ ἐκβάλλοντας σὲ ρωμαλέα ρητορεία τζᾶζ...(πιάνο μὲ κοντραμπάσο πιτσικάτο) ἀκυρώνουσα καὶ εὐρημα καὶ μορφή.

5. ΧΑΤΖΗΛΕΟΝΤΙΑΔΗΣ, ΛΕΟΝΤΙΟΣ (γ. 1966, ἐτῶν 50): *Brain-swarm* [ἔλλ., αὐτολεξεί *Ἐγκεφαλοσμῆνος*, ἀγνωῶ τί καὶ ἂν σημαίνει κάτι, ἔργο 88· 2013], γιὰ (ἀντιγράφω αὐτολεξεί): «βιομαέστρο σολίστ, πραγματικὸ καὶ εἰκονικὸ σύνολο, βιοαισθητήρες (EMOTIV, Kinect) καὶ

Η/Υ (δηλ. ηλεκτρονικόν υπολογιστή)». Μέσα σέ δεκαετίες ἔχω ἀκούσω ἀρκετά ἔργα τοῦ Χ.Λ., πού δὲν μὲ ἀπόδιωξαν, ἀλλὰ μοῦ ἄφησαν ἐντύπωση ἑνὸς στηλίτου τῆς μουσικῆς μας. Μὴ ρωτᾶτε τί σημαίνουν ὅλα αὐτὰ τὰ «βιο...», ἢ «πραγματικὸ καὶ εἰκονικὸ» σύνολο: Οὕτως ἢ ἄλλως τὸ πρόγραμμα δὲν εἶχε κείμενα γιὰ τὰ ἔργα. Ὁ Ἀντωνίου ἀπλῶς φοροῦσε κάτι σὰν ἀκουστικά, πού μακρόθεν θύμιζαν σαρίκι φακίρη καὶ ἦταν καλωδιωμένος μὲ ηλεκτρονικόν υπολογιστή, πού χειριζόταν ὁ συνθέτης. Ἴσως (δὲν ὀρκίζομαι) καλωδιωμένοι καὶ ἦσαν οἱ μουσικοί, ὑπῆρχαν καὶ μέλη τοῦ ΜΕΣΕ ἐπὶ σκηνῆς; Ἐπειδὴ ὁ Η/Υ μου (5 μοντέλα σὲ 24 χρόνια: τὰ ὀπτικά προϊόντα του διαβάζετε τὴ στιγμή αὐτή), μοῦ ψήνει σχεδὸν καθημερινῶς τὸ ψάρι στὰ χεῖλη (ἂν ἀντὶ γάτου εἶχα παπαγάλο, θὰ εἶχε πάρει Ὁσκαρ βωμολοχίας...), σκέφτηκα πρὶν ἀρχίσουν: λὲς νὰ τοῦ κάνει καμμιὰ βρωμοδουλειὰ ὁ Η/Υ; Δὲν εὐχόμουν νὰ κερδίσω τὸ τζάκ πότ στὸ Λόττο; Τὸ θαῦμα ἔγινε αὐτοστιγμεί: μισὴ ὥρα ἀκριβῶς πάλευε ὁ δυστυχῆς Χατζηλεοντιάδης μὲ τὰ καλώδια γιὰ νὰ ἀποκαταστήσει τὰ καπρίτσια τοῦ τρισκατάρατου. Συνελόντι δ' εἶπεῖν, τὸ ἔργο, ἄσχετο μὲ τὰ πομφολυγώδη...βιολογήματα ἀποζημίωσε μὲ τὴ λακωνικότητα εὐπρεπέστατης μικρολογίας. Ἄ, ναί, ξεχάσαμε: συνοδευόταν ἀπὸ προβολὴ ἄσχετου ὀλιγόχρωμου cartoon: κάτι σὰν ὁμάδες σπερματοζωαρίων στριφογύριζαν ἐπιχειρώντας ἀνεπιτυχῶς διείσδυση σὲ 5-6 μεγαλύτερες κηλίδες-ῶαρια. Ὅλ' αὐτὰ πάνω ἀπὸ ἀκίνητη μπλὲ προπολεμικὴν ἔμαγέ κατσαρόλα.

6. ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ, ΑΝΕΣΤΗΣ (1921-1994): Ὀδύσεια (1963), γιὰ ἐνόργανο σύνολο. Μποροῦσε κάλλιστα νὰ λέγεται *Μαχαμπάρατα*... Χάρη στὸν Ἀντωνίου, πού ἔλεγε ὅμως ὅτι ἢ «παρτιτούρα» εἶχε περισσότερα φθογγόσημα ἀπὸ ἄλλα δείγματα λογοθέτειας γραφικῆς σημειογραφίας βγήκε ἔξοχα ἀρχιτεκτονημένο, συμπαρασύρον, ἀκρόαμα, προσηκούσης διαρκείας: ἐναρκτήριες συμμετρικὲς ὁμάδες 4-5 φθόγγων, κορυφώνονταν σὲ πλούσιο ἀνάπτυγμα πάνω σὲ ἐμπλουτισμένους ἰσοκράτες, καταλήγοντας σὲ δίφθογγα μοτίβα. Πρόσφατα ἀνεσκαμμένο ἔργο του σὲ παραδοσιακὴ σημειογραφία, ἀνέδειξε τὸ Λογοθέτη σὲ σημαντικότερο συνθέτη: δυστυχῶς αὐτόχειρα τῆς τέχνης.

7. ΧΡΗΣΤΟΙ, ΓΙΑΝΝΗΣ (1926-1970): *Ἀναπαράστασις I—Ὁ βαρύτονος ἢ ἄστρωνκάτοιδανυκτέρωνόμηγυριν* (sic). Τὸ δεύτερο τίτλο ἀπο-

τελοῦν οἱ 4 πρῶτες λέξεις τοῦ Ἀργεῖτη Φρουροῦ στὸν Ἀγαμέμνονα, α' μέρος τῆς τριλογίας τοῦ Αἰσχύλου Ὀρέστεια. Εὔγε ὀλόψυχα στὸν **Τηλέμαχο Κρεβαίικα** (βαρύτονο) γιὰ τὴν εὐαίσθητα ἀριστοτεχνικὴ προσέγγιση τῆς συνταρακτικῆς σελίδος, νεότατο γιὰ νὰ ἔχει γνωρίσει τὸ μεγάλο καὶ αἰώνια ἀλησμόνητο Χρήστου. Ὅμως ἐμεῖς οἱ παληότεροι νοσταλγήσαμε τὸν πρῶτο διδαχθέντα καὶ διδάξαντα, **Σπύρο Σακκᾶ**, ἀποσυρθέντα λόγῳ ἡλικίας. Ἀλλοίμονο: Ποταμῶ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δις τῶ αὐτῶ, γιὰ νὰ θυμηθῶ τὴν ἀμείλικτη ρήση τοῦ Ἡράκλειτου. (Αἴθουσα Δημήτρης Μητρόπουλος, 20.2.2016).
